

หลักสูตร กฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลสำหรับผู้ปฏิบัติงานภาครัฐ (PDPA for Government Officer)

โดย นายชูชาติ ตรุษเพชร
ตำแหน่ง นักวิชาการเกษตรชำนาญการพิเศษ
หน่วยงาน สถานีพัฒนาที่ดินราชบุรี

วัตถุประสงค์

- เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับฐานกฎหมายเพื่อประกอบการเก็บรวบรวม ใช้งาน และเผยแพร่ข้อมูลส่วนบุคคล และฐานกฎหมายที่แนะนำสำหรับภาครัฐ
- เพื่อให้ผู้เรียนมีความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานโดยอาศัยฐานกฎหมายภารกิจเพื่อประโยชน์สาธารณะและความจำเป็นในการใช้อำนาจรัฐ
- เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจบทบาทต่าง ๆ ของผู้เกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล (Data Controller) ผู้ประมวลผลข้อมูล (Data Processor) และ เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล (Data Subject)

สรุปรายละเอียดเนื้อหาของหลักสูตร

สรุปเนื้อหาหลักสูตร กฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลสำหรับผู้ปฏิบัติงานภาครัฐ (PDPA for Government Officer) ครอบคลุมหลักการสำคัญที่ข้าราชการและเจ้าหน้าที่รัฐต้องทราบและปฏิบัติให้ถูกต้องตามกฎหมาย มีรายละเอียดดังนี้

๑. หลักการพื้นฐานและบทบาทหน้าที่

ข้อมูลส่วนบุคคล (Personal Data): ข้อมูลที่ระบุตัวตนบุคคลธรรมดาได้ ทั้งทางตรงและทางอ้อม เช่น ชื่อ เลขบัตรประชาชน ลายนิ้วมือ

ข้อมูลส่วนบุคคลอ่อนไหว (Sensitive Data): ข้อมูลที่ต้องดูแลเข้มงวดเป็นพิเศษ เช่น เชื้อชาติ ศาสนา ข้อมูลสุขภาพ ประวัติอาชญากรรม ข้อมูลชีวภาพ

ผู้ควบคุมข้อมูล (Data Controller): หน่วยงานรัฐที่เป็นผู้กำหนดวัตถุประสงค์และวิธีการประมวลผลข้อมูล

ผู้ประมวลผลข้อมูล (Data Processor): บุคคลหรือนิติบุคคลภายนอกที่ทำการประมวลผลข้อมูลตามคำสั่งของหน่วยงานรัฐ

เจ้าหน้าที่คุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล (DPO): หน่วยงานรัฐทุกแห่งจำเป็นต้องแต่งตั้ง DPO เพื่อตรวจสอบและให้คำปรึกษาด้าน PDPA

๒. ฐานทางกฎหมายในการประมวลผลข้อมูลของรัฐ (Legal Bases)

หน่วยงานรัฐมีข้อได้เปรียบที่ไม่จำเป็นต้องขอ "ความยินยอม (Consent)" จากประชาชนเสมอไป โดยมักใช้ฐานกฎหมายอื่น ๆ ดังนี้:

ฐานภารกิจของรัฐ (Public Task): ใช้เมื่อการเก็บข้อมูลจำเป็นต่อการปฏิบัติหน้าที่เพื่อประโยชน์สาธารณะ หรือการใช้อำนาจรัฐตามที่กฎหมายกำหนด (ฐานที่หน่วยงานรัฐใช้บ่อยที่สุด)

ฐานหน้าที่ตามกฎหมาย (Legal Obligation): ใช้เมื่อมีกฎหมายเฉพาะบังคับให้หน่วยงานต้องทำ เช่น การเก็บภาษี การทำทะเบียนราษฎร์

/ฐานสัญญา...

ฐานสัญญา (Contract): ใช้เมื่อจำเป็นต้องปฏิบัติตามสัญญา เช่น การจ้างงาน การจัดซื้อจัดจ้าง

ฐานประโยชน์โดยชอบด้วยกฎหมาย (Legitimate Interest): ใช้เพื่อประโยชน์ของหน่วยงานหรือบุคคลอื่น แต่ต้องไม่ละเมิดสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชน (เช่น การติดกล้อง CCTV เพื่อความปลอดภัย)

ฐานประโยชน์ต่อชีวิต (Vital Interest): ใช้ในภาวะฉุกเฉินเพื่อระงับอันตรายต่อชีวิตหรือร่างกาย

๓.หน้าที่สำคัญของผู้ปฏิบัติงานภาครัฐ

การแจ้งวัตถุประสงค์ (Privacy Notice): ต้องแจ้งประชาชนให้ทราบทุกครั้งว่าจะเก็บข้อมูลไปทำไม เก็บอะไรบ้าง และเก็บไว้นานเท่าใดก่อนจะเริ่มเก็บข้อมูล

การรักษาความมั่นคงปลอดภัย (Security): ต้องมีมาตรการป้องกันข้อมูลสูญหาย เข้าถึง หรือเปิดเผยโดยมิชอบ ทั้งในรูปแบบเอกสารและระบบดิจิทัล

การบันทึกการประมวลผล (ROPA): หน่วยงานต้องจัดทำบันทึกการข้อมูลส่วนบุคคลเพื่อรองรับการตรวจสอบ

การจัดการเมื่อข้อมูลรั่วไหล (Data Breach): หากพบว่าข้อมูลรั่วไหล ต้องแจ้งสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล (PDPC) ภายใน ๗๒ ชั่วโมง นับแต่ทราบเหตุ

๔. สิทธิของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล (Data Subject Rights)

ประชาชนมีสิทธิตามกฎหมายที่หน่วยงานรัฐต้องพร้อมตอบสนอง เช่น:

สิทธิขอเข้าถึงและรับสำเนาข้อมูล

สิทธิขอให้แก้ไขข้อมูลให้ถูกต้อง

สิทธิขอให้ลบหรือทำลายข้อมูล (หากหมดความจำเป็นหรือหมดอายุความทางกฎหมาย)

สิทธิขอคัดค้านการประมวลผลข้อมูล

ประโยชน์ที่ได้รับการฝึกอบรม

๑. ต่อบุคคล : ทำให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมายส่วนบุคคล สามารถนำไปใช้ในการปฏิบัติงานได้อย่างถูกต้อง รวดเร็ว และเข้าใจระบบการจัดเก็บข้อมูลที่เป็นสากลซึ่งเป็นทักษะสำคัญในการทำงานราชการ ยุค ๔.๐ จะช่วยลดความเสี่ยงเกี่ยวกับการละเมิดกฎหมายส่วนบุคคล

๒. ต่อบุคลากร : หน่วยงานจะมีมาตรการควบคุมการเข้าถึงข้อมูล (Access Control) ที่รัดกุมขึ้น ลดความเสี่ยงจากการถูกโจรกรรมข้อมูล หรือระบบล่มจากภัยคุกคามภายนอก และมีกระบวนการทำงานมีมาตรฐานและโปร่งใสในการจัดระเบียบข้อมูลอย่างเป็นระบบ และมีระยะเวลาทำลายที่ชัดเจน ลดความซ้ำซ้อนของข้อมูลในองค์กร และมีการเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างรัฐ (Data Sharing) ที่มีประสิทธิภาพ เมื่อทุกหน่วยงานใช้มาตรฐาน PDPA เดียวกัน จะช่วยให้การแชร์ข้อมูลเพื่อบูรณาการบริการประชาชนระหว่างกระทรวง/กรม ทำได้ง่ายและถูกต้องตามกฎหมายมากขึ้น

๓. ต่อสาธารณะ : สร้างความเชื่อมั่นและศรัทธาจากประชาชนในความปลอดภัยเมื่อต้องติดต่อหรือให้ข้อมูลกับหน่วยงานราชการ ว่าข้อมูลของตนจะไม่ถูกนำไปใช้ผิดวัตถุประสงค์ หรือหลุดไปอยู่ในมือของมิชอบ (แก๊งคอลเซ็นเตอร์)

/การนำองค์ความรู้....

การนำองค์ความรู้ไปปรับใช้ในการปฏิบัติงาน

การนำองค์ความรู้เรื่อง PDPA ไปปรับใช้ในการปฏิบัติงานจริงในด้านการจัดการงานเอกสารและจุดบริการประชาชนในการเก็บข้อมูลเท่าที่จำเป็น และมีการทบทวนแบบฟอร์มขอรับบริการ หากงานนั้นไม่จำเป็นต้องใช้สำหรับประชาชน สำเนาทะเบียนบ้าน หรือข้อมูลศาสนา ให้ตัดออกจากการเรียกขอ เพื่อลดภาระการจัดเก็บและลดความเสี่ยงกฎหมาย และมีการปกปิดข้อมูลอ่อนไหวที่ไม่ได้ใช้หากจำเป็นต้องถ่ายสำเนาบัตรประชาชนเพื่อยืนยันตัวตน ให้แนะนำหรือขีดฆ่าข้อมูล "ศาสนา" หรือ "กรุปเลือด" ออกทุกครั้งก่อนนำเข้าสู่ระบบ และการควบคุมสิทธิ์การเข้าถึงข้อมูล (Access Control) ในการกำหนดสิทธิ์ให้เจ้าหน้าที่เข้าถึงฐานข้อมูลประชาชนเฉพาะผู้ที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องเท่านั้น ห้ามใช้บัญชีผู้ใช้งาน (Username/Password) ร่วมกัน เพื่อป้องกันข้อมูลรั่วไหลไปสู่บุคคลภายนอก หรือแก๊งคอลเซ็นเตอร์

แหล่งที่มา

หลักสูตร : กฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลสำหรับผู้ปฏิบัติงานภาครัฐ (PDPA for Government Officer)

วิทยากร/ผู้ให้ความรู้ : ดร.มนต์ศักดิ์ โชติเจริญธรรม

หน่วยงานที่จัดอบรม : สถาบันพัฒนาบุคลากรภาครัฐด้านดิจิทัล สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล

รูปแบบหลักสูตร : e-Learning

ช่วงเวลาการฝึกอบรม : สิงหาคม ๒๕๖๔